Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

15. července 2021 *

„Kasační opravný prostředek – Státní podpory – Podpory ve prospěch letišť a leteckých společností – Rozhodnutí, kterým byla opatření ve prospěch letiště Frankfurt-Hahn kvalifikována jako státní podpora slučitelná s vnitřním trhem a kterým byla konstatována neexistence státních podpor ve prospěch leteckých společností využívajících toto letiště – Nepřípustnost žaloby na neplatnost – Článek 263 čtvrtý pododstavec SFEU – Fyzická nebo právnická osoba, které se dotčené rozhodnutí bezprostředně a osobně nedotýká – Účinná soudní ochrana“

Ve věci C-453/19 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 13. června 2019,

Deutsche Lufthansa AG, se sídlem v Kolíně (Německo), zastoupená A. Martin-Ehlersem, Rechtsanwalt,

navrhovatelka,

další účastníci řízení:

Evropská komise, zastoupená T. Maxian Ruschem a S. Noëmem, jako zmocněnci,

žalovaná v prvním stupni,

Land Rheinland-Pfalz, zastoupená C. Koenigem, professeur,

Ryanair DAC, se sídlem ve Swordsu (Irsko), zastoupená G. Berrischem, Rechtsanwalt, D. Vasbeckem, avocat, a B. Byrnem, solicitor,

vedlejší účastníci řízení v první stupni,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin (zpravodaj) a K. Jürimäe, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

* Jednací jazyk: němčina.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 27. října 2020,

vydává tento

Rozsudek

1 Kasačním opravným prostředkem se navrhovatelka, společnost Deutsche Lufthansa AG, domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 12. dubna 2019, Deutsche Lufthansa v. Komise (T-492/15, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2019:252), kterým Tribunál odmítl jako nepřípustnou její žalobu znějící na zrušení rozhodnutí (EU) 2016/789 ze dne 1. října 2014 o státní podpoře SA.21121 (C 29/2008) (ex NN 54/07), kterou poskytlo Německo v souvislosti s financováním letiště Frankfurt-Hahn a finančními vztahy mezi letištěm a společností Ryanair (Úř. věst. 2016, L 134, s. 46, dále je „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

2 Skutečnosti předcházející sporu vylíčil Tribunál v napadeném rozsudku následujícím způsobem:

„1 Žalobkyně [Deutsche Lufthansa] je letecká společnost se sídlem v Německu, jejíž hlavní činnost spočívá v přepravě cestujících. Její nejdůležitější základnou je letiště ve Frankfurtu nad Mohanem (Německo).

2 Letiště Frankfurt-Hahn se nachází v Německu na území Spolkové země Porýní-Falc (dále jen ‚spolková země‘) ve vzdálenosti přibližně 120 km západně od Frankfurtu nad Mohanem a 115 km od letiště Frankfurt nad Mohanem. Do roku 1992 se na místě, kde je letiště Frankfurt-Hahn, nacházela vojenská základna. Tato základna byla následně přeměněna na civilní letiště. Dne 1. dubna 1995 převedla Spolková republika Německo vlastnické právo k předmětné infrastruktuře na Holding Unternehmen Hahn GmbH & Co. KG (dále jen ‚Holding Hahn‘), který byl partnerstvím veřejného a soukromého sektoru, jehož se účastnila i spolková země.

3 Dne 1. ledna 1998 společnost Flughafen Frankfurt/Main GmbH (dále jen ‚společnost Fraport‘), která provozovala a spravovala mezinárodní letiště Frankfurt nad Mohanem, odkoupila 64,90 % podíl ve společnosti Flughafen Hahn GmbH & Co. KG Lautzenhausen (dále jen ‚společnost Flughafen Hahn‘), která provozovala letiště Frankfurt-Hahn.

4 V roce 1999 přilákalo letiště Frankfurt-Hahn prvního nízkonákladového dopravce, společnost Ryanair Ltd (nyní Ryanair DAC, dále jen ‚společnost Ryanair‘). První smlouva společnosti Flughafen Hahn se společností Ryanair vstoupila v platnost dne 1. dubna 1999 (dále jen ‚smlouva se společností Ryanair z roku 1999‘). Předmětem pětileté smlouvy se společností Ryanair z roku 1999 byly letištní poplatky, které měla společnost Ryanair hradit.

5 V srpnu 1999 získala společnost Fraport 73,37 % podíl v Holdingu Hahn a 74,90 % podíl svého komplementáře, společnosti Holding Unternehmen Hahn Verwaltungs GmbH.

6 Dne 31. srpna 1999 uzavřely spolková země a společnost Fraport smlouvu, v níž se společnost Fraport zavázala k uzavření smlouvy o převodu zisků a ztrát. Tato smlouva byla téhož dne schválena, dne 24. listopadu 2000 byla potvrzena v notářské listině a vstoupila v platnost dne 1. ledna 2001. Společnost Fraport měla podle této smlouvy nárok na veškerý zisk provozovatele letiště Frankfurt-Hahn a na oplátku musela pokrýt všechny ztráty posledně uvedeného […]

7 Holding Hahn a společnost Flughafen Hahn se posléze spojily a vytvořily společnost Flughafen Hahn GmbH, nyní společnost Flughafen Frankfurt Hahn GmbH (dále jen ‚společnost FFHG' […]), přičemž 26,93 % jejího kapitálu vlastnila spolková země a 73,07 % společnost Fraport.

8 Do 11. června 2001 měli 100 % podíl ve společnosti Fraport veřejní akcionáři. Téhož dne byla společnost Fraport uvedena na burzu cenných papírů a 29,71 % podíl v této společnosti byl prodán soukromým akcionářům, přičemž 70,29 % podíl drželi i nadále veřejní akcionáři.

9 Dne 16. října 2001 spolková země schválila ceník letištních poplatků letiště Frankfurt-Hahn, který vstoupil v platnost se zpětnou účinností ke dni 1. října 2001 […]

10 Dne 14. prosince 2001 společnost Fraport a dne 9. ledna 2002 akcionáři společnosti FFHG rozhodli o navýšení kapitálu společnosti FFHG za účelem financování nejneodkladnější části programu na zlepšení letištní infrastruktury […]. Společnost Fraport a spolková země s [tímto] navýšením kapitálu […] o 27 milionů eur souhlasily, přičemž dne 9. ledna 2002 společnost Fraport přispěla částkou ve výši 19,7 milionu eur a spolková země částkou ve výši 7,3 milionu eur.

11 Dne 14. února 2002 byla mezi společnostmi FFHG a Ryanair uzavřena druhá smlouva […]. Nahradila smlouvu se společností Ryanair z roku 1999.

12 Dne 27. listopadu 2002 spolková země Hesensko (Německo) a společnosti Fraport a FFHG uzavřely smlouvu o dalším rozvoji letiště Frankfurt-Hahn. Tato smlouva upravila druhé navýšení kapitálu společnosti FFHG, přičemž spolková země Hesensko se stala třetím akcionářem společnosti FFHG.

13 Dne 22. března 2004 byla připravena dohoda akcionářů týkající se podílu společnosti Fraport, spolkové země a spolkové země Hesensko na kapitálu společnosti FFHG (dále jen ‚dohoda akcionářů'). Společnost Fraport, spolková země a spolková země Hesensko tuto dohodu podepsaly dne 30. března 2005.

14 Za účelem provedení dohody akcionářů byla učiněna dohoda o navýšení kapitálu společnosti FFHG o 19,5 milionu eur, aby mohl pokračovat investiční program zmíněný v bodě 10 výše. V letech 2004 až 2009 byly do společnosti FFHG v několika splátkách vloženy tyto částky: společnost Fraport vložila 10,21 milionu eur, spolková země 540 000 eur a spolková země Hesensko 8,75 milionu eur. Spolková země a spolková země Hesensko se mimoto zavázaly, že podle rozpisu plateb do roku 2009 každá vloží další částku ve výši 11,25 milionu eur jako kapitálovou rezervu.

15 Na základě navýšení kapitálu popsaného v bodě 14 výše […], jehož celkový objem činil 42 milionů eur, společnost Fraport vlastnila 65 % podíl společnosti FFHG a spolková země Hesensko a spolková země každá 17,5 % podíl.

16 V dohodě akcionářů bylo rovněž stanoveno, že každý další dluh společnosti FFHG musí být zajištěn společností Fraport, spolkovou zemí a spolkovou zemí Hesensko v poměru odpovídajícím jejich podílu na kapitálu společnosti FFHG a že platnost smlouvy o převodu zisků a ztrát [z roku 2001, uvedená v bodě 6 výše] musí být prodloužena do roku 2014. Společnosti Fraport a FFHG uzavřely za účelem dodržení těchto povinností dne 5. dubna 2004 novou smlouvu o převodu zisků a ztrát (dále jen ‚smlouva o převodu zisků a ztrát z roku 2004‘). Smlouva o převodu zisků a ztrát z roku 2004 vstoupila v platnost dne 2. června 2004 poté, co byla na valné hromadě akcionářů společnosti Fraport schválena tříčtvrtinovou většinou požadovanou v dohodě akcionářů. Společnost Fraport se ve smlouvě o převodu zisků a ztrát z roku 2004 zavázala, že pokryje všechny ztráty společnosti FFHG v letech 2004 až 2009.

17 V letech 1997 až 2004 spolková země poskytovala provozovateli Frankfurt-Hahn přímé granty […]. Cílem [těchto] přímých grantů […] poskytnutých do roku 2000 bylo financování investic do letištní infrastruktury, zatímco účelem přímých grantů vyplácených od roku 2001 bylo financování nákladů na zaměstnance provádějící bezpečnostní kontroly. Spolková země vybírá na letišti Frankfurt-Hahn od leteckých společností, které toto letiště využívají, poplatek za bezpečnostní ochranu všech odletových cestujících a veškeré příjmy z uvedeného poplatku, jakož i finanční prostředky, které jsou součástí jejího souhrnného rozpočtu, převádí provozovateli letiště Frankfurt-Hahn jako vyrovnávací platbu za provádění bezpečnostních kontrol […]

18 Dne 4. listopadu 2005 byl ke smlouvě se společností Ryanair [uzavřené mezi FFHG a Ryanair dne 14. února 2002, uvedené v bodě 11 výše] přidán dodatek.

19 V letech 2003 až 2006 obdržela Komise Evropských společenství několik stížností týkajících se údajných státních podpor poskytnutých společností Fraport, spolkovou zemí a spolkovou zemí Hesensko společnostem Ryanair a FFHG. Ve dnech 22. září 2003 a 1. června 2006 zaslal jeden ze stěžovatelů Komisi další informace.

20 Dne 26. dubna 2006 spolková země schválila nový ceník letištních poplatků letiště Frankfurt-Hahn […]. Vstoupil v platnost dne 1. června 2006.

21 Dopisy ze dne 25. září 2006 a 9. února 2007 si Komise vyžádala od Spolkové republiky Německo informace; Spolková republika Německo této žádosti vyhověla dopisy ze dne 20. prosince 2006 a 29. června 2007.

22 Dopisem ze dne 17. června 2008 oznámila Komise Spolkové republice Německo, že se v souvislosti se státními podporami týkajícími se financování společnosti Frankfurt-Hahn a jejích vztahů se společností Ryanair rozhodla zahájit formální vyšetřovací řízení podle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o [ES] […]. Rozhodnutí, kterým byly zúčastněné strany vyzvány, aby podaly své připomínky, bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 17. ledna 2009 (Úř. věst. 2009, C 12, s. 6).

23 Dne 31. prosince 2008 prodala společnost Fraport spolkové zemi celý svůj podíl ve společnosti FFHG. Po tomto prodeji měla spolková země ve společnosti FFHG většinový 82,5 % podíl, přičemž zbývající 17,5 % podíl vlastnila i nadále spolková země Hesensko, a zároveň byla vypovězena smlouva o převodu zisků a ztrát z roku 2004.

24 Komise obdržela v rámci formálního vyšetřovacího řízení připomínky zejména od žalobkyně a od společnosti Ryanair; tyto připomínky byly zaslány Spolkové republice Německo.

25 Dne 1. července 2009 zaslala Spolková republika Německo Komisi své vyjádření a doplňující informace.

26 Dne 13. července 2011 se Komise rozhodla zahájit druhé formální vyšetřovací řízení týkající se opatření financování společnosti FFHG, která byla přijata v letech 2009 až 2011. Rozhodnutí, kterým byly zúčastněné strany vyzvány, aby podaly své připomínky, bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* dne sobota 21. července 2012 (Úř. věst. 2012, C 216, s. 1). Souběžně tudíž byla vedena dvě řízení.

[…]

29 Spolková republika Německo se zavázala, že do společnosti FFHG vloží kapitál za účelem refinancování půjček této společnosti, jejichž cílem bylo financování opatření týkajících se infrastruktury, o kterých rozhodly orgány veřejné správy v letech 1997 až 2012 a na které se nevztahovaly smlouvy o převodu zisků a ztrát, navýšení kapitálu ani jiné podpory […].

30 Dopisem ze dne 25. února 2014 informovala Komise Spolkovou republiku Německo o tom, že dne 20. února 2014 byly přijaty pokyny ke státní podpoře letišť a leteckých společností (Úř. věst. 2014, C 99, s. 3, […]).

31 Dopisy ze dne 23. března a 4. dubna 2014 si Komise vyžádala od Spolkové republiky Německo další objasňující informace. Dopisy ze dne 17. a 24. dubna a 9. května 2014 Spolková republika Německo této žádosti vyhověla.

32 Dne 15. dubna 2014 bylo v *Úředním věstníku Evropské unie* zveřejněno oznámení, v němž byly členské státy a zúčastněné strany vyzvány, aby podaly připomínky k použití pokynů [ke státní podpoře letišť a leteckých společností] v daném případě. Žalobkyně předložila připomínky, které Komise zaslala Spolkové republice Německo dopisem ze dne 26. srpna 2014. Dopisem ze dne 3. září 2014 Spolková republika Německo Komisi informovala, že nemá žádné připomínky.

33 Dne 1. října 2014 přijala Komise [sporné] rozhodnutí […].

[Sporné] rozhodnutí

34 Komise se v[e sporném] rozhodnutí zabývala existencí státní podpory ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, a to pokud jde zaprvé o opatření ve prospěch letiště Frankfurt-Hahn (viz body 292 až 420 odůvodnění [sporného] rozhodnutí), zadruhé o opatření ve prospěch společnosti Ryanair (viz body 421 až 456, 464 až 484 a 580 odůvodnění [sporného] rozhodnutí) a zatřetí o opatření ve prospěch leteckých společností, které využívají letiště Frankfurt-Hahn, a sice ceníkem [z roku 2001 uvedeným v bodě 9 výše] ceníkem [z roku 2006, uvedený v bodě 20 výše] (viz body 457 až 463, 485 až 494 a 581 odůvodnění [sporného] rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že konstatovala, že některá opatření ve prospěch letiště Frankfurt-Hahn představují státní podporu, dále se zabývala jejich slučitelností s vnitřním trhem (viz body 497 až 579 odůvodnění [sporného] rozhodnutí).

[…]

54 Výrok [sporného] rozhodnutí zní takto:

‚Článek 1

1. Státní podpora, kterou Německo poskytlo protiprávně v rozporu s čl. 108 odst. 3 [SFEU] společnosti [FFHG] v období od roku 2001 do roku 2012 prostřednictvím navýšení kapitálu v roce 2001 ve výši 27 milionů [eur], navýšení kapitálu v roce 2004 ve výši 22 milionů [eur] a přímých grantů poskytnutých spolkovou zemí […] je slučitelná s vnitřním trhem.

2. Navýšení kapitálu v roce 2004 ze strany společnosti Fraport […] a smlouva o převodu zisků a ztrát z roku 2004 nepředstavují podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 [SFEU].

Článek 2

1. Smlouva mezi společnostmi Ryanair a [FFHG], která vstoupila v platnost dne 1. dubna 1999, nepředstavuje podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 [SFEU].

2. Smlouva mezi společnostmi Ryanair a [FFHG] ze dne 14. února 2002 nepředstavuje podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 [SFEU].

3. »Smlouva Ryanair/[FFHG] – dodání letadel 6 až 18 – rok 2005 až rok 2012« ze dne 4. listopadu 2005 nepředstavuje podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 [SFEU].

Článek 3

Ceníky letištních poplatků, které vstoupily v platnost dne 1. října 2001 a 1. června 2006, nepředstavují podporu ve smyslu čl. 107 odst. 1 [SFEU].

Článek 4

Toto rozhodnutí je určeno Spolkové republice Německo.‘ “

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

3 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 26. srpna 2015 podala navrhovatelka žalobu znějící na zrušení sporného rozhodnutí, na jejíž podporu v podstatě vznesla sedm žalobních důvodů, z nichž první vycházel z procesního pochybení, druhý a třetí z nesprávného posouzení skutkového stavu, čtvrtý ze zjevných rozporů ve sporném rozhodnutí a pátý až sedmý z porušení článku 107 SFEU.

4 Komise, podporovaná vedlejšími účastníky řízení v prvním stupni, vznesla mimo jiné námitku nepřípustnosti vycházející z toho, že navrhovatelka není aktivně legitimována s ohledem na podmínky přípustnosti vyplývající z čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU.

5 V napadeném rozsudku Tribunál poté, co konstatoval, že sporné rozhodnutí není určeno navrhovatelce, přezkoumal, zda je navrhovatelka aktivně legitimována v tom smyslu, že je buď ve smyslu druhého předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU bezprostředně a osobně dotčena tímto rozhodnutím, nebo ve smyslu třetího předpokladu stanoveného tímto ustanovením bezprostředně dotčena sporným rozhodnutím a že toto rozhodnutí představuje nařizovací akt, který nevyžaduje přijetí prováděcích opatření.

6 Tento přezkum byl proveden postupně v bodech 119 až 187 napadeného rozsudku v rozsahu, v němž se sporné rozhodnutí týká opatření ve prospěch společnosti FFHG a společnosti Ryanair, a v bodech 188 až 212 napadeného rozsudku v rozsahu, v němž se toto rozhodnutí týká ceníků letištních poplatků.

7 Pokud jde na prvním místě o opatření ve prospěch společností FFHG a Ryanair, která jsou předmětem článků 1 a 2 sporného rozhodnutí, Tribunál nejprve konstatoval, že navrhovatelka neprokázala právně dostačujícím způsobem, že je těmito opatřeními osobně dotčena, a v bodě 182 napadeného rozsudku rozhodl, že žaloba není přípustná na základě druhého předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU.

8 Dále měl Tribunál zejména v bodě 187 napadeného rozsudku za to, že opatření ve prospěch společností Ryanair a FFHG nebyla poskytnuta na základě režimu podpor, a mají tudíž individuální povahu. Z toho vyvodil, že články 1 a 2 sporného rozhodnutí nelze tudíž kvalifikovat jako „nařizovací akty“ ve smyslu čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU.

9 Pokud jde na druhém místě o článek 3 sporného rozhodnutí týkající se ceníků letištních poplatků, Tribunál měl v bodě 208 napadeného rozsudku za to, že navrhovatelka neprokázala ani na základě svého postavení konkurentky společnosti Ryanair, ani z důvodu diskriminace, která by se navrhovatelky dotýkala, že je těmito opatřeními bezprostředně dotčena ve smyslu druhého předpokladu čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU.

10 Tribunál na základě tohoto zjištění v bodě 212 napadeného rozsudku dospěl k závěru, že navrhovatelka neprokázala ani to, že je aktivně legitimována na základě třetí možnosti upravené tímto ustanovením.

11 Tribunál tudíž odmítl žalobu jako nepřípustnou v plném rozsahu.

Návrhová žádání účastníků řízení a řízení před Soudním dvorem

12 Navrhovatelka navrhuje, aby Soudní dvůr:

– určil, že žaloba v prvním stupni je přípustná a opodstatněná;

– zrušil napadený rozsudek;

– vyhověl návrhovým žádáním vzneseným v prvním stupni a zrušil sporné rozhodnutí;

– podpůrně, aby vrátil věc Tribunálu a

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

13 Komise, spolková země a společnost Ryanair navrhují, aby Soudní dvůr:

– kasační opravný prostředek zamítl a

– uložil navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

14 Na podporu kasačního opravného prostředku předkládá navrhovatelka tři důvody. První důvod kasačního opravného prostředku, který má šest částí, vychází z porušení čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU a článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) v tom, že Tribunál měl za to, že navrhovatelka nebyla oprávněna domáhat se zrušení sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká opatření ve prospěch společností FFHG a Ryanair. Druhý důvod kasačního opravného prostředku vychází z porušení čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU v tom, že Tribunál měl za to, že navrhovatelka nebyla oprávněna domáhat se zrušení sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká ceníků letištních poplatků. Třetí důvod kasačního opravného prostředku vychází z porušení čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU, čl. 108 odst. 2 SFEU a povinnosti uvést odůvodnění v tom, že Tribunál měl za to, že navrhovatelka nebyla oprávněna domáhat se zrušení sporného rozhodnutí, pokud jde o platbu spolkové země do kapitálové rezervy společnosti FFHG ve výši 121,9 milionu eur (dále jen „opatření č. 12“).

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z toho, že Tribunál porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU, když měl za to, že navrhovatelka nebyla oprávněna domáhat se zrušení sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká opatření ve prospěch společností FFHG a Ryanair

Argumentace účastníků řízení

15 V rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku, který se dělí na šest částí, navrhovatelka Tribunálu v podstatě vytýká, že porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU a článek 47 Listiny, když měl za to, že sporným rozhodnutím není osobně dotčena v rozsahu, v němž se rozhodnutí v článcích 1 a 2 týká opatření ve prospěch společností FFHG a Ryanair.

16 V rámci první až třetí části tohoto důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka tvrdí, že Tribunál zkoumal, zda je sporným rozhodnutím „osobně dotčena“ ve smyslu čl. 263 čtvrtého pododstavce druhého předpokladu SFEU, nikoli s ohledem na to, co tvrdí, že představuje „první alternativu“ judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609), která se týká ochrany procesních práv zúčastněné strany ve správním řízení před Komisí, nýbrž z důvodu údajné „druhé alternativy“ této judikatury týkající se podstatného zásahu do postavení této strany na trhu dotčeným opatřením.

17 Konkrétně v první částí prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka v podstatě tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když měl v bodě 141 napadeného rozsudku za to, že v souladu s rozsudkem ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise (169/84, EU:C:1986:42, bod 25), měla prokázat, že její postavení na trhu bylo podporou, která je předmětem sporného rozhodnutí, podstatně zasaženo.

18 Navrhovatelka poukazuje na to, že postup v projednávané věci se řídil nařízením Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [108 SFEU] (Úř. věst. 1999, L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339), a že měla být kvalifikována jako „zúčastněná strana“ ve smyslu prvního článku písm. h) tohoto nařízení. V důsledku toho z rozsudku ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise (169/84, EU:C:1986:42, body 22 a 23) ve spojení s článkem 47 Listiny podle navrhovatelky vyplývá, že měla mít možnost podat žalobu za účelem

ochrany svých zájmů. Navrhovatelka dodává, že Komise nesporně nezohlednila podstatné skutečnosti, a jednala tak svévolně, čímž porušila článek 41 Listiny, a diskriminačním způsobem, což jsou okolnosti, které Tribunál nezohlednil.

19 V rámci druhé části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka Tribunálu v podstatě vytýká, že v bodech 135 a 143 napadeného rozsudku zkoumal přípustnost žaloby výlučně z hlediska přísných podmínek pro rozhodnutí přijatá po ukončení formálního vyšetřovacího řízení, a nikoli z hlediska toho, co tvrdí, že představuje „první alternativu“ vyplývající z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609), tedy z hlediska porušení jejích procesních záruk.

20 Ačkoliv sice Komise zahájila v projednávané věci formální vyšetřovací řízení, toto řízení nebylo podle navrhovatelky řádné a netýkalo se skutkových okolností v plném rozsahu, jak navrhovatelka tvrdila před Tribunálem. Vzhledem k tomu, že Komise tedy podle navrhovatelky jednala svévolně, nelze s navrhovatelkou zacházet, pokud jde o přípustnost žaloby, stejným způsobem jako v rámci řádně vedeného formálního vyšetřovacího řízení. Tribunál měl podle navrhovatelky uplatnit méně přísné podmínky přípustnosti, na jejichž základě postačuje, aby se navrhovatelka nacházela v konkrétním konkurenčním vztahu s příjemcem podpory.

21 Kromě toho uplatnění toho, o čem navrhovatelka tvrdí, že představuje „druhou alternativu“ judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609), mělo být podle jejího názoru v projednávané věci vyloučeno na základě skutečností, které Komise nezohlednila. Navrhovatelka kromě toho podle svého názoru může tvrdit, že byla porušena její procesní práva, pouze prostřednictvím žaloby na neplatnost.

22 Ve třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka v podstatě tvrdí, že nepoužitelnost toho, co tvrdí, že představuje „druhou alternativu“, která je přísnější, judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609), vyplývá zejména ze skutečnosti, že Komise ve sporném rozhodnutí ve značné míře vyložila německé právo, a to zjevně nesprávným a neúplným způsobem, což navrhovatelka uvedla spolu s odůvodněním v řízení před Tribunálem.

23 Ve čtvrté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka podpůrně vytýká Tribunálu, že v bodě 177 a následujících napadeného rozsudku nesprávně použil hmotněprávní podmínky toho, o čem tvrdí, že je „druhou alternativou“ z judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609). To podle názoru navrhovatelky vyplývá z řady skutečností, které předložila a které ji charakterizují vzhledem ke všem ostatním konkurentům, a v důsledku toho ji individualizují způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát sporného rozhodnutí. Tribunál dále navrhovatelce podle jejího názoru neprávem vytkl, že neupřesnila svůj příspěvek na financování společnosti FFHG, jakožto společnice společnosti Fraport, což podle navrhovatelky není z právního hlediska nezbytné.

24 V páté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka tvrdí, že i kdyby se místo kritéria vycházejícího z rozsudku ze dne 15. července 1963, Plaumann v. Komise (25/62, EU:C:1963:17, s. 223), použilo kritérium „podstatného zasažení“ jejího postavení na trhu, měl jí Tribunál přinejmenším ulehčit důkazní břemeno ohledně toho, zda bylo toto kritérium v projednávané věci splněno. Navrhovatelka v tomto ohledu tvrdí, že požadované důkazy o podstatném zásahu do jejího postavení na trhu se uplatní pouze tehdy, pokud se jedná

o „podporu“, která je předmětem rozhodnutí, jehož zrušení požaduje. Komise přitom měla ve sporném rozhodnutí za to, že se v projednávaném případě nejedná o „podpory“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.

25 Navrhovatelka mimoto zdůrazňuje, že Komise nezohlednila všechny skutkové okolnosti a všechna relevantní opatření. Navrhovatelka totiž tvrdí, že prokázala podstatný zásah do jejího postavení na trhu v důsledku opatření uvedených ve sporném rozhodnutí.

26 V šesté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka v podstatě zpochybňuje posouzení tohoto podstatného zásahu do jejího postavení na dotčeném trhu, které Tribunál provedl v bodech 150 až 177 a následujících napadeného rozsudku.

27 V tomto ohledu navrhovatelka Tribunálu nejprve vytýká, že se odchýlil od judikatury Soudního dvora tím, že jí neprávem uložil požadavky týkající se vymezení dotčeného trhu a příčinné souvislosti mezi dotčenými opatřeními a podstatným zásahem do jejího postavení na trhu.

28 Navrhovatelka dále tvrdí, že na rozdíl od toho, jak v tomto ohledu rozhodl Tribunál, poskytla několik důkazů týkajících se zejména evropské letecké dopravy, evropských sítí leteckých společností, exponenciálního růstu společnosti Ryanair a jejího počtu cestujících, otevření základny společnosti Ryanair na letišti ve Frankfurtu nad Mohanem, jakož i zeměpisné blízkosti obou dotčených letišť. Navrhovatelka má tedy za to, že prokázala, že dotčené podpory podstatně zasáhly do jejího postavení na dotčeném trhu.

29 Navrhovatelka konečně tvrdí, že byl porušen článek 47 Listiny.

30 Komise, spolková země a společnost Ryanair zpochybňují celou argumentaci uvedenou v rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku a mají za to, že tento důvod kasačního opravného prostředku musí být zčásti odmítnut jako nepřípustný a v každém případě zamítnut jako neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

31 Nejprve je třeba připomenout, že přípustnost žaloby podané na základě článku 263 čtvrtého pododstavce SFEU fyzickou či právnickou osobou proti aktu, který jí není určen, je dále podmíněna tím, že jí bude přiznána aktivní legitimace, která bude dána ve dvou případech. Zaprvé může být takováto žaloba podána za podmínky, že se tento akt dané osoby bezprostředně a osobně dotýká. Zadruhé může taková osoba podat žalobu proti nařizovacímu aktu, který nevyžaduje přijetí prováděcích opatření, pokud se jí bezprostředně dotýká (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 59 a 91, jakož i ze dne 13. března 2018, Industrias Químicas del Vallés v. Komise, C-244/16 P, EU:C:2018:177, bod 39).

32 Sporné rozhodnutí určené Spolkové republice Německo není nařizovacím aktem ve smyslu článku 263 čtvrtého pododstavce SFEU, neboť nejde o akt s obecnou působností (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. října 2013, Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada, C-583/11 P, EU:C:2013:625, bod 56), takže je na Tribunálu, aby ověřil, zda se toto rozhodnutí navrhovatelky bezprostředně a osobně dotýká ve smyslu tohoto ustanovení.

33 V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že subjekty jiné než adresáti rozhodnutí mohou tvrdit, že jsou osobně dotčeny, pouze tehdy, pokud jsou tímto rozhodnutím zasaženy z důvodu určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát takového rozhodnutí (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 15. července 1963, Plaumann v. Komise, 25/62, EU:C:1963:17, s. 223; ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise, 169/84, EU:C:1986:42, bod 22; ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 53, a ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 93).

34 V první až třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku, které je třeba zkoumat společně, navrhovatelka Tribunálu v podstatě vytýká, že zkoumal, zda byla sporným rozhodnutím osobně dotčena na základě podmínky podstatného zásahu do jejího postavení na dotčeném trhu, a nikoli ve světle podmínky týkající se ochrany procesních práv zúčastněné strany ve správním řízení před Komisí.

35 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci řízení o kontrole státních podpor upraveného v článku 108 SFEU, musí být rozlišována jednak předběžná fáze zkoumání podpor zavedená v odstavci 3 tohoto článku, jejímž cílem je pouze umožnit Komisi, aby si mohla utvořit svůj prvotní názor na to, zda je předmětná podpora částečně či plně slučitelná, a jednak fáze vyšetřování uvedená v odstavci 2 téhož článku. Právě až v rámci této druhé fáze, která má umožnit Komisi, aby získala úplné informace o všech okolnostech věci, ukládá Smlouva Komisi povinnost vyzvat zúčastněné strany, aby předložily své připomínky (rozsudek ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 94 a citovaná judikatura).

36 Z toho plyne, že jestliže Komise, ač nezahájila formální vyšetřovací řízení stanovené v čl. 108 odst. 2 SFEU, rozhodnutím přijatým na základě odstavce 3 téhož článku konstatuje, že podpora je slučitelná s vnitřním trhem, mohou se nositelé těchto procesních záruk domoci jejich dodržení, pouze pokud mají možnost toto rozhodnutí zpochybnit před unijním soudem. Z těchto důvodů unijní soud prohlásí za přípustnou žalobu na zrušení takového rozhodnutí podanou zúčastněnou stranou ve smyslu čl. 108 odst. 2 SFEU, pokud autor této žaloby jejím podáním sleduje zajištění ochrany procesních práv, kterých požívá na základě tohoto posledně uvedeného ustanovení. Soudní dvůr uvedl, že takovými zúčastněnými stranami jsou osoby, podniky nebo sdružení, jejichž zájmy mohou být dotčeny poskytnutím podpory, tj. zejména podniky soutěžící s příjemci této podpory a profesní organizace (rozsudek ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 95 a 96 a citovaná judikatura).

37 Naproti tomu, pokud žalobce zpochybní opodstatněnost rozhodnutí o posouzení podpory přijaté na základě čl. 108 odst. 3 SFEU nebo rozhodnutí na konci formálního vyšetřovacího řízení, pouhá skutečnost, že může být považován za „zúčastněnou stranu“ ve smyslu odst. 2 tohoto článku, nemůže stačit pro uznání přípustnosti žaloby. V takovém případě musí prokázat, že má zvláštní postavení ve smyslu judikatury připomenuté v bodě 33 tohoto rozsudku. Tak je tomu zejména tehdy, pokud je žalobcovo postavení na trhu podstatně dotčeno podporou, která je předmětem dotčeného rozhodnutí (rozsudek ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 97 a citovaná judikatura).

38 V tomto ohledu, jak Tribunál připomněl, a právem, v bodě 141 napadeného rozsudku, za osobně dotčené rozhodnutím Komise, kterým se ukončuje formální vyšetřovací řízení, byly uznány kromě podniku, který je příjemcem podpory, i podniky konkurující posledně uvedenému, které hrály aktivní úlohu v rámci takového řízení, pokud jejich postavení na trhu bylo podporou, která je

předmětem napadeného rozhodnutí, podstatně zasaženo (rozsudky ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 55, a ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 98).

39 V projednávaném případě bylo sporné rozhodnutí přijato, jak ostatně připouští navrhovatelka, po ukončení formálního vyšetřovacího řízení podle čl. 108 odst. 2 SFEU.

40 Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelka, její žaloba podaná proti tomuto rozhodnutí nemohla za těchto podmínek spadat pod případ uvedený v bodě 36 tohoto rozsudku. V rozsahu, v němž navrhovatelka zakládá svou argumentaci na bodech 22 a 23 rozsudku ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise (169/84, EU:C:1986:42), stačí uvést, že tyto body musí být vykládány ve spojení s bodem 25 tohoto rozsudku, který potvrzuje, že pouhá skutečnost, že se podnik aktivně podílel na formálním vyšetřovacím řízení, nestačí k tomu, aby bylo možné mít za to, že je osobně dotčen rozhodnutím, kterým se ukončuje toto řízení.

41 Argumentace navrhovatelky, podle které formální vyšetřovací řízení vedené Komisí bylo stiženo vadami, jelikož sporné rozhodnutí spočívá na neúplných nebo nesprávně posouzených skutkových okolnostech nebo že Komise v tomto rozhodnutí do značné míry vyložila německé právo nesprávně, nemůže vést k odlišnému výsledku.

42 Judikatura týkající se přípustnosti žaloby proti rozhodnutí přijatému na závěr formálního vyšetřovacího řízení se totiž použije bez rozdílu mezi jednotlivými žalobními důvody, které mohou být uplatněny na podporu takové žaloby. Kromě toho je třeba konstatovat, že pod záminkou údajných procesních nesrovnalostí navrhovatelka ve skutečnosti kritizuje posouzení Komise uvedená ve sporném rozhodnutí, a to i přesto, že se diskuze před Tribunálem týkala přípustnosti žaloby podané proti tomuto rozhodnutí.

43 Tribunál se tedy nedopustil nesprávného právního posouzení, když měl za to, že pouhá účast navrhovatelky ve správním řízení nestačí k prokázání toho, že je sporným rozhodnutím osobně dotčena.

44 První až třetí část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je proto třeba zčásti odmítnout jako nepřípustné a zčásti zamítnout jako neopodstatněné.

45 Ve čtvrté až šesté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka podpůrně vytýká Tribunálu, že se dopustil nesprávného právního posouzení při uplatnění podmínky, podle které musí být sporným rozhodnutím osobně dotčena.

46 Pokud jde o čtvrtou část prvního důvodu kasačního opravného prostředku, která se týká bodů 177 a následujících napadeného rozsudku, je třeba připomenout, že podle článku 256 SFEU a čl. 58 prvního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie je kasační opravný prostředek omezen na právní otázky. Jedině Tribunál je tak příslušný zjistit a posoudit relevantní skutkový stav, jakož i posoudit důkazy. Posouzení skutkového stavu a důkazů, s výhradou případu, kdy došlo k jejich zkreslení, tedy nepředstavuje právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora v rámci řízení o kasačním opravném prostředku (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 26. ledna 2017, Masco a další v. Komise, C-614/13 P, EU:C:2017:63, bod 35; ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 35, jakož i ze dne 3. září 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland a další v. Komise, C-817/18 P, EU:C:2020:637, bod 46).

47 Pokud tedy navrhovatelka odkazuje na skutečnosti, které již uvedla v řízení v prvním stupni, aby tvrdila, že na rozdíl od toho, co Tribunál uvedl v bodech 177 a následujících napadeného rozsudku, právně dostačujícím způsobem prokázala, že je osobně dotčena opatřeními uvedenými ve sporném rozhodnutí, je třeba tuto argumentaci odmítnout jako nepřípustnou, jelikož při neexistenci konkrétních skutečností umožňujících dospět k závěru o případném zkreslení skutkového stavu je cílem uvedené argumentace ve skutečnosti zpochybnit svrchované posouzení skutkového stavu provedené Tribunálem.

48 Kromě toho v rozsahu, v němž navrhovatelka Tribunálu vytýká, že měl zejména v bodě 178 napadeného rozsudku za to, že měla upřesnit, v jaké výši přispěla k financování letiště Frankfurt-Hahn a k dotování společnosti Ryanair, je třeba uvést, že Tribunál právě z tohoto důvodu odmítl argument, podle kterého je třeba mít za to, že navrhovatelka je sporným rozhodnutím osobně dotčena zejména z důvodu, že se tohoto financování a tohoto dotování zúčastnila jako akcionář společnosti Fraport.

49 Jak totiž v podstatě uvedl generální advokát v bodě 72 svého stanoviska, nemá-li být uznáno, že své osobní dotčení takovými opatřeními bude moci uplatnit nadměrně široký okruh subjektů, Tribunál právem v bodě 178 napadeného rozsudku rozhodl, že navrhovatelka měla upřesnit význam této účasti, aby bylo možné určit zásah, který mohlo v důsledku utrpět její soutěžní postavení, a pokud se ukáže, že byl podstatný, měla prokázat, že je uvedenými opatřeními osobně dotčena.

50 Čtvrtou část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je tedy třeba zčásti odmítnout jako nepřípustnou a zčásti zamítnout jako neopodstatněnou.

51 Pokud jde o pátou část, stačí uvést, že argumentace navrhovatelky, podle které jí Tribunál měl ulehčit důkazní břemeno, nemá žádný právní základ.

52 Zaprvé, pokud navrhovatelka tvrdí, že podmínka týkající se podstatného zásahu do jejího postavení na trhu se použije pouze tehdy, když jsou opatření, kterých se týká rozhodnutí Komise, skutečně kvalifikována jako „podpory“ ve smyslu článku 107 SFEU, z judikatury Soudního dvora týkající se této podmínky vyplývá, jak uvedl generální advokát v bodě 76 svého stanoviska, že se tato podmínka uplatní jak v situaci, kdy je dotčené opatření kvalifikováno jako podpora, tak i tehdy, když takto kvalifikováno není, jako je tomu v projednávané věci (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise, 169/84, EU:C:1986:42, body 20 a 29; ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise, C-260/05 P, EU:C:2007:700, body 10 a 60, a ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 106).

53 Zadruhé, pokud se navrhovatelka dovolává neúplného a nesprávného přezkumu opatření uvedených ve sporném rozhodnutí ze strany Komise, tato okolnost nemůže v případě, že by byla prokázána, ovlivnit relevanci podmínky, podle které musí být sporné rozhodnutí s to podstatně zasáhnout do jejího postavení na trhu, ani důkazního břemene vyžadovaného pro účely prokázání aktivní legitimace k podání žaloby proti rozhodnutí týkajícímu se těchto opatření.

54 Zatřetí v rozsahu, v němž navrhovatelka tvrdí, že vzhledem k tomu, že jí mělo být poskytnuto ulehčení důkazního břemeno týkajícího se podstatné zasažení jejího postavení na trhu, tento důkaz skutečně předložila, a za tímto účelem uvádí výhody, které společnost Ryanair získala od společnosti FFGH a spolkové země, je tento argument založen na chybném předpokladu, jelikož jak vyplývá z bodu 51 tohoto rozsudku, navrhovatelka se nemůže dovolávat takového ulehčení důkazního břemene.

55 Pátou část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je tedy třeba zamítnout.

56 V šesté části navrhovatelka Tribunálu v podstatě vytýká, že v bodech 150 a 155 až 177 a následujících napadeného rozsudku přezkoumal podmínku, podle které opatření, která jsou předmětem sporného rozhodnutí, mohla podstatně zasáhnout do jejího postavení na trhu ve vztahu k nesprávným požadavkům, pokud jde jednak o definici trhu a jednak o příčinnou souvislost mezi dotčenými opatřeními a zásahem do jejího soutěžního postavení.

57 V tomto ohledu Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že prokázání žalobcem podstatného zásahu do jeho postavení na trhu neznamená, že se s konečnou platností rozhoduje o soutěžních vztazích mezi žalobcem a podniky, které jsou jejími příjemci, ale vyžaduje pouze od uvedeného žalobce, aby vhodným způsobem uvedl důvody, proč je rozhodnutí Komise s to poškodit jeho oprávněné zájmy tím, že podstatně zasahuje do jeho postavení na relevantním trhu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise, 169/84, EU:C:1986:42, bod 28; ze dne 22. listopadu 2007, Španělsko v. Lenzing, C-525/04 P, EU:C:2007:698, bod 41, a ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 60).

58 Jak uvedl generální advokát v bodě 47 svého stanoviska, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že podstatné zasažení soutěžního postavení žalobce na dotčeném trhu nevyplývá z podrobné analýzy jednotlivých konkurenčních vztahů na tomto trhu umožňující přesně určit rozsah zasažení jeho soutěžního postavení, ale v zásadě z *prima facie* konstatování, že poskytnutí opatření, kterého se týká rozhodnutí Komise, může toto postavení zasáhnout podstatným způsobem.

59 Z toho vyplývá, že tato podmínka může být splněna, jestliže žalobce předloží důkazy umožňující prokázat, že dotčené opatření je způsobilé podstatně zasáhnout do jeho postavení na trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2008, British Aggregates v. Komise, C-487/06 P, EU:C:2008:757, bod 38).

60 Pokud jde o skutečnosti připuštěné judikaturou k prokázání takového podstatného zasažení, na prvním místě je třeba uvést, že samotná okolnost, že akt může mít určitý vliv na soutěžní vztahy na relevantním trhu a že se dotčený podnik nachází v nějakém soutěžním vztahu s osobou, která má z tohoto aktu prospěch, nemůže postačovat k tomu, aby bylo možné konstatovat, že je uvedený podnik zmíněným aktem osobně dotčen. Podnik se tedy nemůže spoléhat výlučně na své postavení konkurenta podniku-příjemce v tomto smyslu (viz rozsudky ze dne 22. prosince 2008, British Aggregates v. Komise C-487/06 P, EU:C:2008:757, body 47 a 48, a ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 99 a 100).

61 Na druhém místě, jak Tribunál správně konstatoval v bodě 148 napadeného rozsudku, prokázání podstatného zásahu do postavení konkurenta na trhu se nemůže omezovat na existenci určitých skutečností naznačujících zhoršení obchodní nebo finanční výkonnosti žalobce, jako je významný pokles obratu, nezanedbatelné finanční ztráty nebo podstatné zmenšení podílů na trhu v důsledku přiznání dotčené podpory. Přiznání státní podpory může zasáhnout do soutěžní situace subjektu i jinými způsoby, zejména tím, že způsobí ušlý zisk nebo vývoj méně příznivý než ten, který by byl zaznamenán v případě neexistence takové podpory (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 22. listopadu 2007, Španělsko v. Lenzig, C-525/04 P, EU:C:2007:698, body 34 a 35, a ze dne 22. prosince 2008, British Aggregates v. Komise, C-487/06 P, EU:C:2008:757, bod 53).

62 Právě ve vztahu k těmto zásadám je třeba přezkoumat, zda se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení při posouzení skutečností uvedených navrhovatelkou za účelem prokázání podstatného zásahu do jejího postavení na dotčeném trhu v důsledku opatření uvedených ve sporném rozhodnutí.

63 V tomto ohledu Tribunál v bodech 150, 154 a 156 napadeného rozsudku v podstatě rozhodl, že navrhovatelka nevymezila trhy, na kterých bylo její soutěžní postavení dotčeno, když uvedl, že nepředložila žádné informace o jejich velikosti a struktuře ani o soutěžitelích přítomných na těchto trzích.

64 Jak zdůraznil generální advokát v bodě 87 svého stanoviska, Tribunál tím, že měl za to, že takové skutečnosti jsou nezbytné k vymezení trhu nebo trhů, ve vztahu k nimž měla být posouzena podmínka podstatného zásahu do soutěžního postavení, překročil meze požadavků vyplývajících z judikatury připomenuté v bodech 57 až 59 tohoto rozsudku.

65 Je tudíž třeba konstatovat, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení tím, že odmítl argumenty navrhovatelky vycházející jednak z toho, že došlo k zásahu do jejího postavení na evropském trhu letecké přepravy cestujících, a jednak z překrývání mezi leteckými spojeními, na které poukazovala, z důvodu, že navrhovatelka nepředložila důkazy o velikosti nebo zeměpisném rozsahu těchto trhů nebo o svých podílech na trhu nebo podílech společnosti Ryanair nebo o podílech jejich případných konkurentů na takových trzích.

66 Je však třeba uvést, že pokud jde o čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU, Tribunál nedospěl k závěru o nepřípustnosti žaloby navrhovatelky pouze z toho důvodu, že nevymezila trh nebo trhy, na nichž měla za to, že došlo k podstatnému zásahu do jejího soutěžního postavení.

67 Tribunál totiž v bodě 153 napadeného rozsudku, který není v rámci projednávaného kasačního opravného prostředku zpochybněn, konstatoval, že navrhovatelka nepředložila důkaz o tvrzeném překrývání mezi jejími vlastními nabídkami a nabídkami společnosti Ryanair na leteckých trasách uvedených v bodech 151 a 152 tohoto rozsudku.

68 Dále Tribunál v bodech 158 až 178 napadeného rozsudku přezkoumal argumenty předložené navrhovatelkou a důkazy, které navrhovatelka předložila na jejich podporu a které měly prokázat, že v důsledku opatření ve prospěch společností Ryanair a FFHG došlo k podstatnému zásahu do jejího soutěžního postavení na trhu letecké dopravy cestujících, zejména pak příčinnou souvislost mezi dotčenými opatřeními a důkazy předloženými k prokázání zásahu do jejího postavení na trhu.

69 V rámci svého svrchovaného posouzení skutkových okolností, které nemůže být zpochybněno ve fázi kasačního opravného prostředku, s výjimkou případu důvodu kasačního opravného prostředku vycházejícího ze zkreslení těchto okolností, na které navrhovatelka v projednávané věci nijak nepoukazuje, dospěl Tribunál v bodě 179 tohoto rozsudku k závěru, že navrhovatelka neprokázala významný pokles svého obratu, nezanedbatelné finanční ztráty nebo významné snížení svých podílů na relevantním trhu či relevantních trzích v návaznosti na přijetí opatření ve prospěch společností Ryanair a FFHG, i kdyby byla tato opatření převedena na společnost Ryanair. Tribunál doplnil, že navrhovatelka neprokázala ani to, že jí ušel zisk nebo že ve vztahu k ní došlo k vývoji, který byl méně příznivý než ten, který by byl zaznamenán v případě neexistence těchto opatření.

70 Kromě toho navrhovatelka ve svém kasačním opravném prostředku neuvedla žádnou skutečnost, která by umožnila dospět k závěru, že nesprávné právní posouzení, kterého se dopustil Tribunál, konstatované v bodech 64 a 65 tohoto rozsudku, pokud jde o rozsah důkazu, který měla navrhovatelka předložit, aby prokázala podstatný zásah do jejího soutěžního postavení, mohlo mít jakýkoli vliv na posouzení argumentů a skutečností uvedených v předchozím bodě tohoto rozsudku, a v důsledku toho na závěr, který Tribunál podpůrně vyvodil v bodě 179 napadeného rozsudku.

71 Za těchto okolností je třeba konstatovat, že toto nesprávné právní posouzení nemůže zpochybnit závěr Tribunálu obsažený v bodě 182 napadeného rozsudku, pokud jde o přípustnost žaloby navrhovatelky na základě druhého předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU, takže šestá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku musí být v tomto ohledu zamítnuta jako neúčinná.

72 V důsledku toho, aniž je třeba zkoumat argument vycházející z porušení článku 47 Listiny, jelikož závěr uvedený v bodě 182 napadeného rozsudku je založen na jiných důvodech, než jsou důvody uvedené v tomto argumentu, je třeba zamítnout rovněž šestou část prvního důvodu kasačního opravného prostředku.

73 S ohledem na výše uvedené je třeba první důvod kasačního opravného prostředku v plném rozsahu zčásti odmítnout jako nepřípustný a zčásti zamítnout jako neopodstatněný.

Ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z toho, že Tribunál porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU, když měl za to, že navrhovatelka neměla aktivní legitimaci k podání žaloby proti spornému rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká ceníků letištních poplatků

Argumentace účastníků řízení

74 V rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka Tribunálu v podstatě vytýká, že porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU tím, že v bodech 190 a 196 a následující napadeného rozsudku rozhodl, že sporným rozhodnutím není bezprostředně dotčena ve smyslu druhého předpokladu tohoto ustanovení v rozsahu, v němž se jeho článek 3 týká ceníků letištních poplatků, a že toto posouzení přímo použil v bodě 209 a následujících uvedeného rozsudku na třetí předpoklad uvedeného ustanovení bez dalšího přezkumu.

75 V první části tohoto důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka tvrdí, že podmínka, podle níž musí být žalobce bezprostředně dotčen předmětným aktem, musí být zkoumána v plném rozsahu v rámci tohoto třetího předpokladu, aniž je soudu umožněno, aby se za tímto účelem opíral o rozhodnutí vycházející z jeho přezkumu jednoho ze dvou dalších předpokladů uvedených v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU. Z rozsudku ze dne 6. listopadu 2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. Komise, Komise v. Scuola Elementare Maria Montessori a Komise v. Ferracci (C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873) totiž podle navrhovatelky vyplývá, že uvedená podmínka musí být vykládána ve druhém a třetím předpokladu uvedeném v tomto ustanovení odlišně. Pokud jde o důkaz o tom, že je navrhovatelka dotčeným aktem bezprostředně dotčena ve smyslu třetího předpokladu uvedeného ve zmíněném ustanovení, které se použije v případě režimu podpory, z tohoto rozsudku podle názoru navrhovatelky vyplývá, že je na ní, aby předložila důkaz o tom, že tento dotčený akt skutečně může omezit hospodářskou soutěž. Projednávaná věc je podle navrhovatelky srovnatelná s věcí, ve které byl vydán uvedený

rozsudek, a má podle jejího názoru vést k obdobnému posouzení podmínky, podle níž je žalobce uvedeným aktem bezprostředně dotčen. V tomto ohledu navrhovatelka podle svého názoru zejména uvedla a prokázala, v čem jsou dotčené dvojí ceníky letištních poplatků diskriminační vůči jiným leteckým společnostem, včetně společnosti Ryanair.

76 V rámci druhé části druhého důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka Tribunálu vytýká, že v bodě 205 napadeného rozsudku zkreslil její podání, pokud jde o výraz „další letecké společnosti“, který je v něm uveden. Podle navrhovatelky se tento výraz týkal jakékoli jiné letecké společnosti, včetně navrhovatelky, než je společnost Ryanair.

77 Komise, spolková země a společnost Ryanair mají za to, že druhý důvod kasačního opravného prostředku je třeba zamítnout v plném rozsahu jako neopodstatněný. Podle Komise je tento důvod kasačního opravného prostředku navíc zčásti nepřípustný v rozsahu, v němž směřuje ke zpochybnění skutkových okolností.

Závěry Soudního dvora

78 Nejprve je třeba uvést, že v bodech 190 až 208 napadeného rozsudku, na které navrhovatelka výslovně odkazuje v rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku, ale proti kterým nevznáší žádnou konkrétní kritiku, Tribunál zkoumal otázku, zda navrhovatelka byla v postavení domáhat se zrušení sporného rozhodnutí na základě druhého předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU, jakožto strana přímo a osobně dotčená tímto rozhodnutím, v rozsahu, v němž se toto rozhodnutí vztahuje v článku 3 na ceníky letištních poplatků.

79 Tribunál nejprve ověřil, zda je navrhovatelka tímto aspektem sporného rozhodnutí bezprostředně dotčena, a v bodě 208 uvedeného rozsudku dospěl k závěru, že navrhovatelka neprokázala, že toto kritérium splňuje, a tedy neměla aktivní legitimaci na základě druhého předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU.

80 Tribunál následně v bodech 209 až 213 napadeného rozsudku z tohoto konstatování dovodil, že navrhovatelka neměla ani aktivní legitimaci na základě třetího předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU, když měl zejména v bodě 211 uvedeného rozsudku za to, že kritérium, podle kterého musí být navrhovatel bezprostředně dotčen předmětným aktem, je totožné v druhém a třetím předpokladu uvedeném v tomto ustanovení.

81 Právě v tomto kontextu navrhovatelka v rámci první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku Tribunálu v podstatě vytýká, že plně neověřil, zda splnila toto kritérium s ohledem na třetí předpoklad čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU, ale že se za účelem určení, zda toto kritérium bylo splněno, spokojil s tím, že na ně odkázal a použil na ně rozhodnutí vyplývající z jeho přezkumu druhého předpokladu uvedeného v tomto ustanovení.

82 Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelka na podporu tohoto důvodu kasačního opravného prostředku, přitom z judikatury Soudního dvora, zejména z rozsudku ze dne 6. listopadu 2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. Komise, Komise v. Scuola Elementare Maria Montessori a Komise v. Ferracci (C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873), nevyplývá, že by uvedené kritérium mělo odlišný význam pro účely druhého a třetího předpokladu stanoveného v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU.

83 Naopak v bodě 42 tohoto rozsudku Soudní dvůr, aniž rozlišoval mezi těmito předpoklady, připomněl, že podle ustálené judikatury, jak kromě toho Tribunál správně uvedl v bodě 197 napadeného rozsudku, podmínka, podle které musí být fyzická nebo právnická osoba bezprostředně dotčena rozhodnutím, které je předmětem žaloby, „jak je stanovena v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU“, vyžaduje splnění dvou kumulativních kritérií, a to, aby toto rozhodnutí jednak vyvolávalo bezprostřední účinky na právní postavení této osoby a jednak jeho adresátům pověřeným jeho provedením neponechávalo žádnou posuzovací pravomoc, aby toto provedení bylo čistě automatické povahy a vyplývalo výlučně z unijní právní úpravy, aniž bylo třeba použít další zprostředkující předpisy.

84 Z toho vyplývá, že se Tribunál nedopustil žádného nesprávného právního posouzení, když měl v bodě 211 napadeného rozsudku za to, že dosah této podmínky je totožný ve druhém a třetím předpokladu stanoveném v čl. 263 čtvrtém pododstavci SFEU, a v rozsahu, v němž v bodě 212 uvedeného rozsudku vyvodil z konstatování, že navrhovatelka tuto podmínku nesplňuje pro účely druhého předpokladu uvedeného v tomto ustanovení, ani ji nesplňuje pro účely třetího předpokladu uvedeného v tomto ustanovení.

85 Navrhovatelka kromě toho nepodložila, proč požadavky týkající se důkazu o tom, že je bezprostředně dotčena sporným rozhodnutím, jak je Tribunál uvedl a uplatnil zejména v bodech 198 a 206 napadeného rozsudku pro účely přezkumu dotčených ceníků letištních poplatků, neodpovídaly tomu, co vyplývá z judikatury Soudního dvora v oblasti státních podpor, a zejména z bodu 47 rozsudku ze dne 6. listopadu 2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. Komise, Komise v. Scuola Elementare Maria Montessori a Komise v. Ferracci (C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873), podle kterého je unijní soud povinen ověřit, zda žalobce patřičným způsobem uvedl důvody, pro něž rozhodnutí Komise může způsobit, že se bude nacházet v nevýhodném soutěžním postavení, a tudíž vyvolat účinky na jeho právní postavení.

86 Ve zbývající části je třeba v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 46 tohoto rozsudku první část druhého důvodu kasačního opravného prostředku odmítnout jako nepřípustnou v rozsahu, v němž navrhovatelka jednak znovu tvrdí, že na rozdíl od toho, jak rozhodl Tribunál, prokázala, že je bezprostředně dotčena sporným rozhodnutím v rozsahu, v němž se týká ceníků letištních poplatků, a za tímto účelem opakuje skutečnosti uvedené v žalobě v prvním stupni.

87 První část druhého důvodu kasačního opravného prostředku je tedy třeba zčásti odmítnout jako nepřípustnou a zčásti zamítnout jako neopodstatněnou.

88 K tomu, že navrhovatelka v druhé části tohoto důvodu kasačního opravného prostředku Tribunálu vytýká, že v bodě 205 napadeného rozsudku zkreslil její podání, pokud jde o výraz „další letecké společnosti“, když měl za to, že se tento výraz netýká samotné navrhovatelky, je třeba uvést, že takové zkreslení z bodu 205 napadeného rozsudku nevyplývá. Naopak z tohoto bodu napadeného rozsudku v podstatě vyplývá, že Tribunál tento výraz správně chápal tak, že odkazuje na jiné letecké společnosti než společnost Ryanair, ale konstatoval, že navrhovatelka nepatří mezi uživatele letiště Frankfurt-Hahn, a tudíž se nemůže dovolávat diskriminace ve prospěch společnosti Ryanair na úkor jiných společností využívajících toto letiště.

89 Z předcházejících úvah vyplývá, že je třeba druhý důvod kasačního opravného prostředku zčásti odmítnout jako nepřípustný a zčásti zamítnout jako neopodstatněný.

K třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z toho, že Tribunál porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec a čl. 108 odst. 2 SFEU, jakož i povinnost uvést odůvodnění

tím, že měl za to, že navrhovatelka není aktivně legitimována k podání žaloby proti spornému rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká „opatření č. 12“

Argumentace účastníků řízení

90 V rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka Tribunálu vytýká, že porušil čl. 263 čtvrtý pododstavec a čl. 108 odst. 2 SFEU, jakož i povinnost uvést odůvodnění, když měl za to, že navrhovatelka není aktivně legitimována k podání žaloby proti spornému rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká „opatření č. 12“.

91 V tomto ohledu navrhovatelka uvádí, že Komise neprovedla důkladné formální vyšetřovací řízení a že kvalifikovala toto opatření jako „investiční podporu“ slučitelnou s vnitřním trhem.

92 Navrhovatelka přitom v řízení před Tribunálem výslovně tvrdila, že Komise neměla mít za to, že tato podpora je slučitelná s vnitřním trhem, aniž zahájila důkladné formální vyšetřovací řízení. Navrhovatelka připomíná aspekty, ze kterých za tímto účelem vycházela, a Tribunálu vytýká, že tyto aspekty nezkoumal a dopustil se nesprávného právního posouzení, když při neexistenci jakéhokoli odůvodnění zkoumal „opatření č. 12“ z hlediska „druhé alternativy“ judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609).

93 Navrhovatelka uvádí několik skutkových okolností týkajících se financování společnosti FFHG a tvrdí, že Komise nepřezkoumala toto financování ve sporném rozhodnutí, přičemž toto financování bylo následně nahrazeno „opatřením č. 12“. Navrhovatelka podle svého názoru v každém případě dostatečně prokázala, že její žaloba na neplatnost je přípustná s ohledem na „první alternativu“ judikatury vycházející z rozsudku ze dne 17. září 2015, Mory a další v. Komise (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Vzhledem k tomu, že Tribunál zkoumal pouze „druhou alternativu“ tohoto rozsudku a měl za to, že podmínky stanovené tímto rozsudkem nebyly splněny, porušil podle názoru navrhovatelky její procesní práva zaručená čl. 108 odst. 2 SFEU. Na podporu tohoto důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelka kromě toho zmiňuje nové rozhodnutí Komise, které bylo mezitím přijato tímto orgánem, provozní podpory financované „opatřením č. 12“, investiční podpory, jakož i převod podpor poskytnutých společnosti FFHG na společnost Ryanair.

94 Komise tvrdí, že „opatření č. 12“ nebylo předmětem řízení před Tribunálem. V každém případě Komise, stejně jako spolková země a společnost Ryanair, tvrdí, že třetí důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut jako neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

95 Nejprve je třeba připomenout, že z čl. 256 odst. 1 druhého pododstavce SFEU, čl. 58 prvního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie a čl. 168 odst. 1 písm. d) a čl. 169 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora vyplývá, že kasační opravný prostředek musí přesným způsobem uvádět kritizované části rozsudku, jehož zrušení je navrhováno, a přesně uvést právní argumenty, kterými je tento návrh konkrétně podpořen, jinak je dotyčný kasační opravný prostředek nebo důvod nepřípustný (rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Mamoli Robinetteria v. Komise, C-619/13 P, EU:C:2017:50, bod 42, a ze dne 8. června 2017, Dextro Energy v. Komise, C-296/16 P, nezveřejněný, EU:C:2017:437, bod 60).

96 Tento požadavek není splněn zejména kasačním opravným prostředkem nebo důvodem, který se omezuje na zopakování žalobních důvodů a argumentů, které již byly uplatněny před Tribunálem, aniž obsahuje argumentaci směřující specificky k identifikaci nesprávného právního posouzení, kterým je stižen rozsudek nebo usnesení, jehož zrušení je navrhováno. Takový kasační opravný prostředek nebo důvod totiž ve skutečnosti představuje návrh směřující k dosažení prostého nového přezkumu žaloby podané Tribunálu, což je mimo pravomoc Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku (rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 51 a citovaná judikatura, a usnesení ze dne středa 29. ledna 2020, Silgan Closures a Silgan Holdings v. Komise, C-418/19 P, nezveřejněné, EU:C:2020:43, bod 71).

97 V tomto ohledu nezávisle na otázce, zda „opatření č. 12“, kterého se týká třetí důvod kasačního opravného prostředku, bylo ve skutečnosti předmětem sporného rozhodnutí a následně řízení před Tribunálem, což Komise zpochybňuje, je třeba konstatovat, že navrhovatelka každopádně neuvedla odůvodnění napadeného rozsudku, na které tento důvod míří, takže neumožnila Soudnímu dvoru přezkoumat, zda se Tribunál dopustil tvrzených nesprávných právních posouzení.

98 Když navrhovatelka namísto napadeného rozsudku odkazuje na řízení před Komisí, uvádí řadu skutkových okolností týkajících se zejména financování společnosti FFHG, kterých se navíc dovolávala již v prvním stupni. Jak přitom vyplývá z ustálené judikatury připomenuté v bodech 95 a 96 tohoto rozsudku, posouzení takových skutečností zjevně nespadá do pravomoci Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku.

99 V důsledku toho je třeba odmítnout třetí důvod kasačního opravného prostředku jako nepřípustný.

100 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy musí být tento kasační opravný prostředek zamítnut v plném rozsahu.

K nákladům řízení

101 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu rozhodne Soudní dvůr o nákladech řízení, není-li kasační opravný prostředek opodstatněný.

102 Podle čl. 138 odst. 1 tohoto jednacího řádu, který se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě jeho čl. 184 odst. 1, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise a účastníci řízení v první stupni požadovali náhradu nákladů řízení a navrhovatelka neměla ve věci úspěch, je důvodné uložit navrhovatelce náhradu nákladů tohoto řízení o kasačním opravném prostředku.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

1) **Kasační opravný prostředek se zamítá.**

2) **Společnost Deutsche Lufthansa AG ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené Evropskou komisí, Spolkové země Porýní-Falc a společnosti Ryanair DAC.**

Podpisy.